

Klimata un Daugavas noteces ilgtermiņa mainība Daugavpilī

Dāvis GRUBERTS, Dr.biol.,
Daugavpils Universitāte,
Parādes – 1, Daugavpils, LV-5401
e-pasts: davis.gruberts@du.lv

Ievads

Pētījuma mērķis: noskaidrot klimata un Daugavas noteces ilgtermiņa mainības raksturu Daugavpilī, izmantojot Daugavpils meteostacijas un hidroloģiskā posteņa *Daugava-Daugavpils* datus

Hipotēze: Daugavpils meteostacijas dati ir izmantojami Augšdaugavas noteces ilgtermiņa izmaiņu prognozēšanai

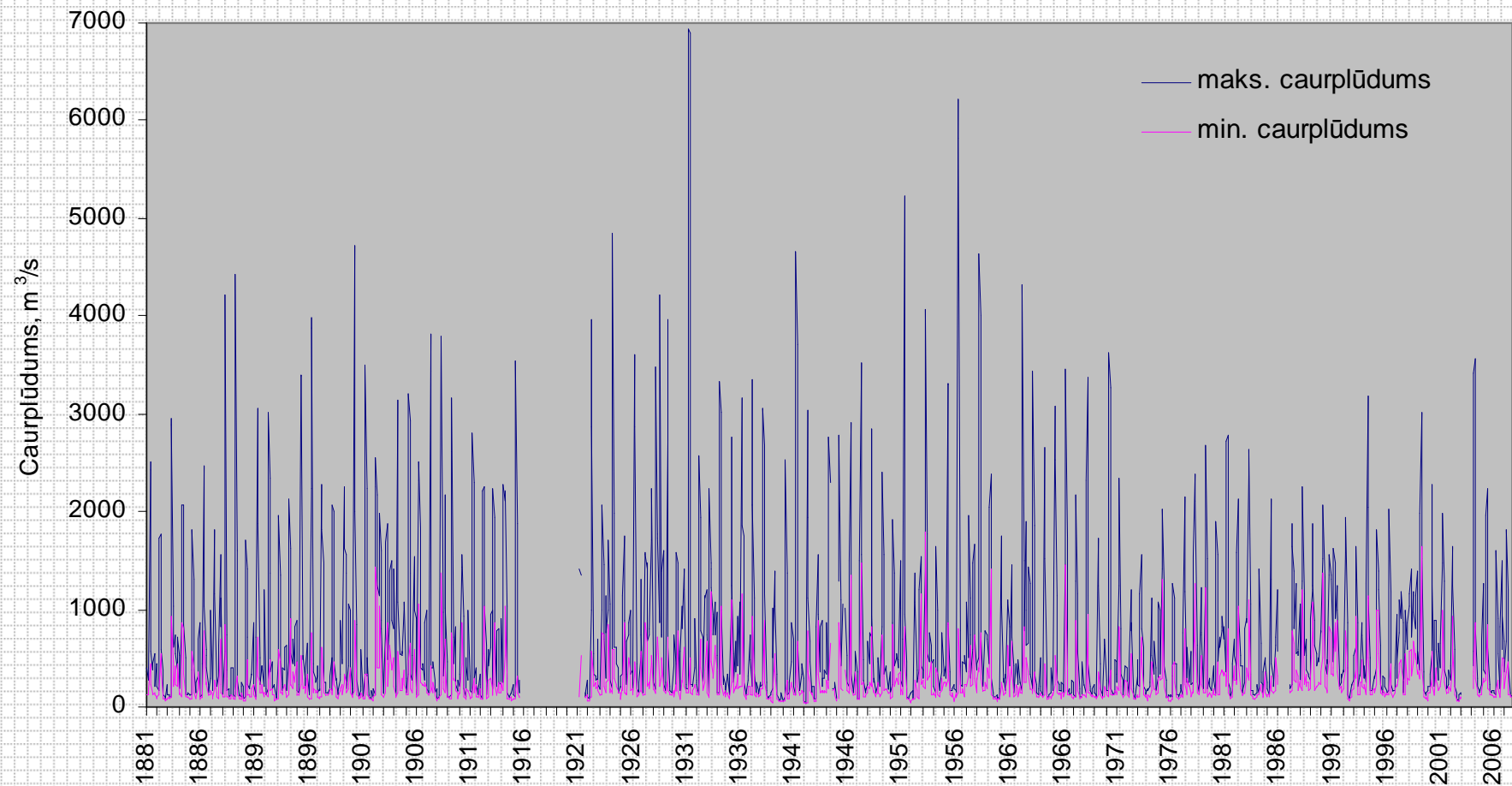
Informācijas avoti

1. The National Climatic Data Centre, Asheville, NC, USA (www.ncdc.noaa.gov/)
2. The Global Runoff Data Centre, Koblenz, Germany (www.grdc.bafg.de)
3. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra (www.meteo.lv)
4. Vēsturiskie pārskati par hidroloģiskajiem novērojumiem Latvijas upēs un ezeros (Гидрологические сведения... 1941-1987)

Pētījuma galvenie etapi

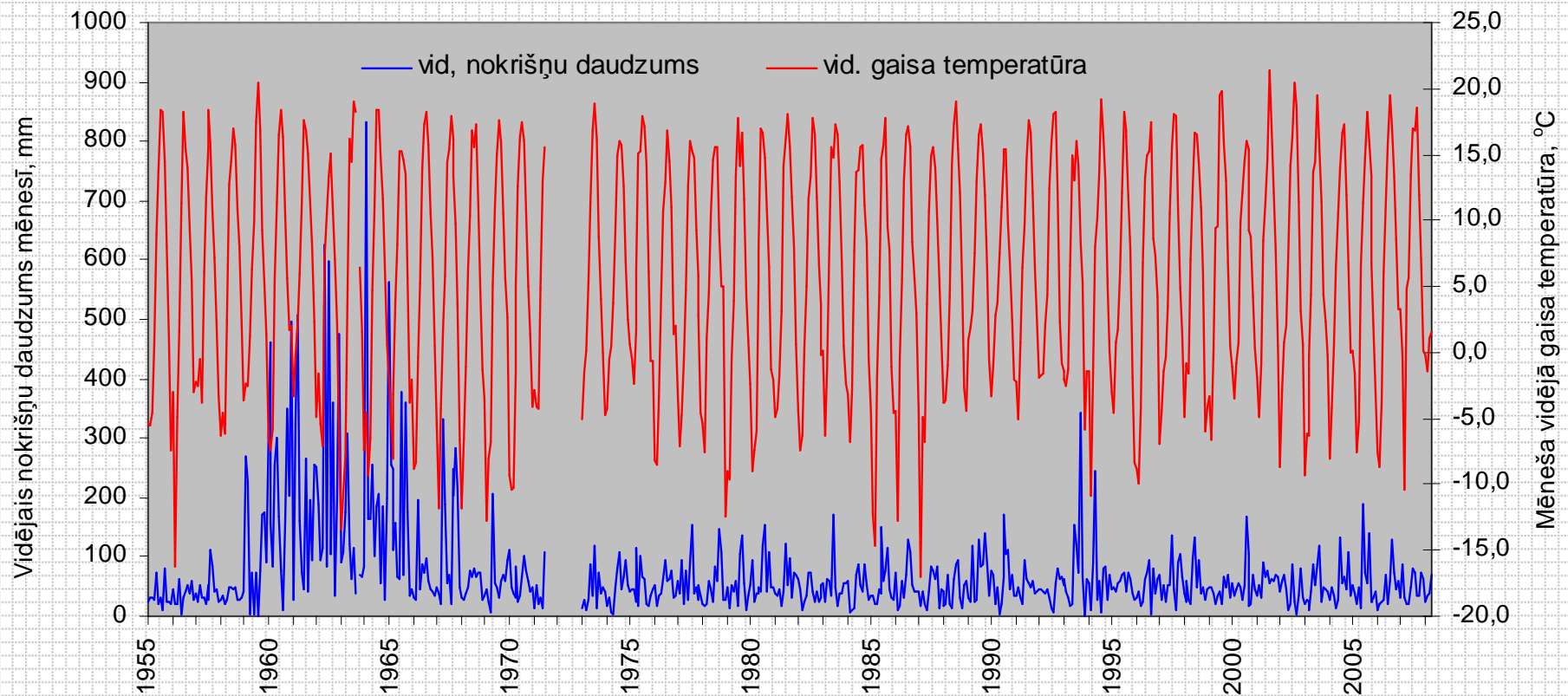
1. Meteoroloģisko elementu skaitlisko vērtību pārrēķināšana ($^{\circ}\text{F} \Rightarrow ^{\circ}\text{C}$; $H_{\text{in}} \Rightarrow H_{\text{mm}}$)
2. Iegūto datu rindu kvalitātes pārbaude, izmantojot dažādus informācijas avotus
3. Mēneša un gada vidējo, minimālo un maksimālo vērtību noteikšana (programma *Microsoft Excel*)
4. Lineārā trenda vienādojumu izmantošana daudzgadīgo vidējo vērtību aprēķināšanai novērojumu perioda sākumam un beigām

Rezultāti 1. Datu rindu kvalitāte

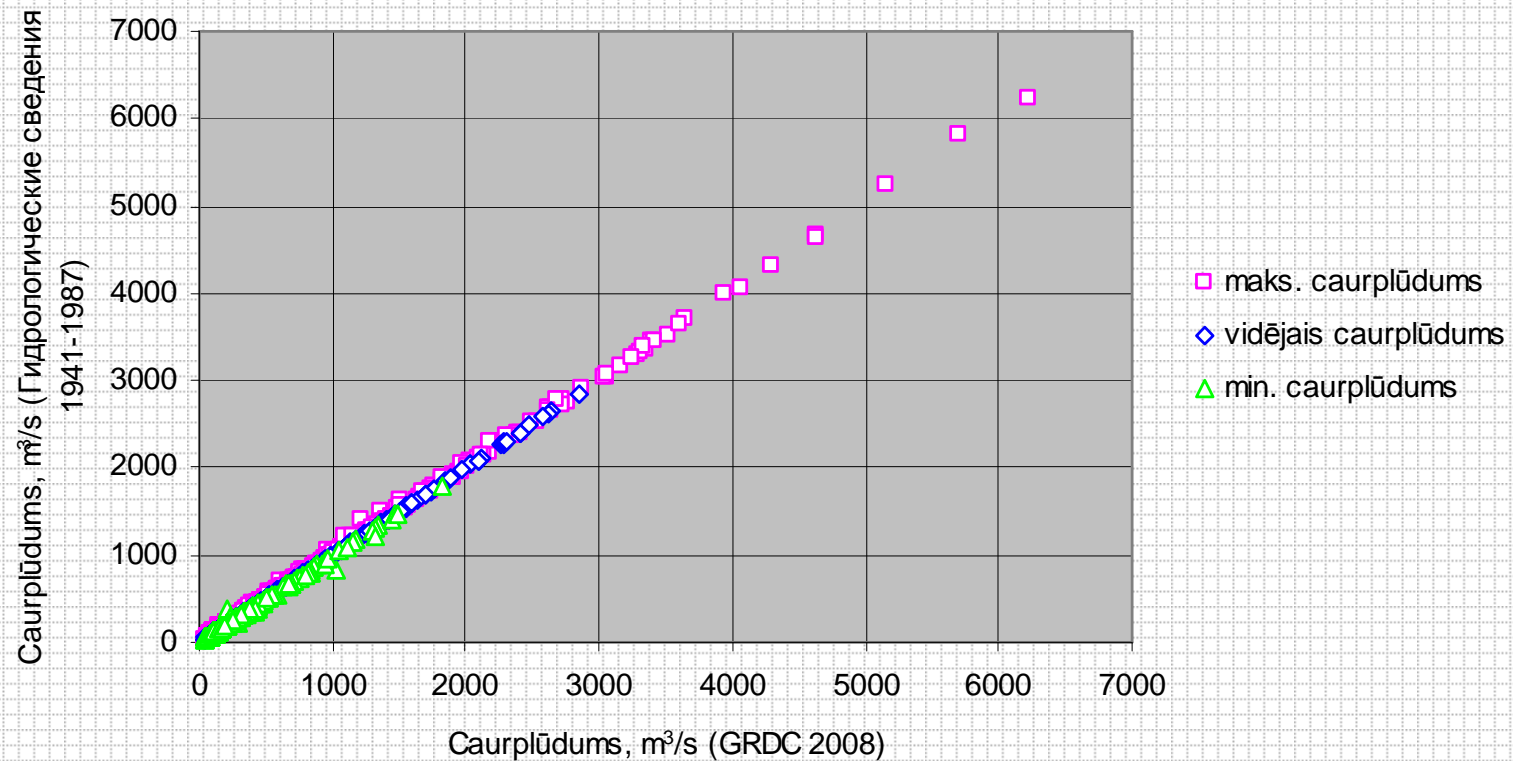
1. att. Maksimālais un minimālais mēneša caurplūdums Daugavā pie Daugavpils (1881-2007)

Rezultāti 1. Datu rindu kvalitāte

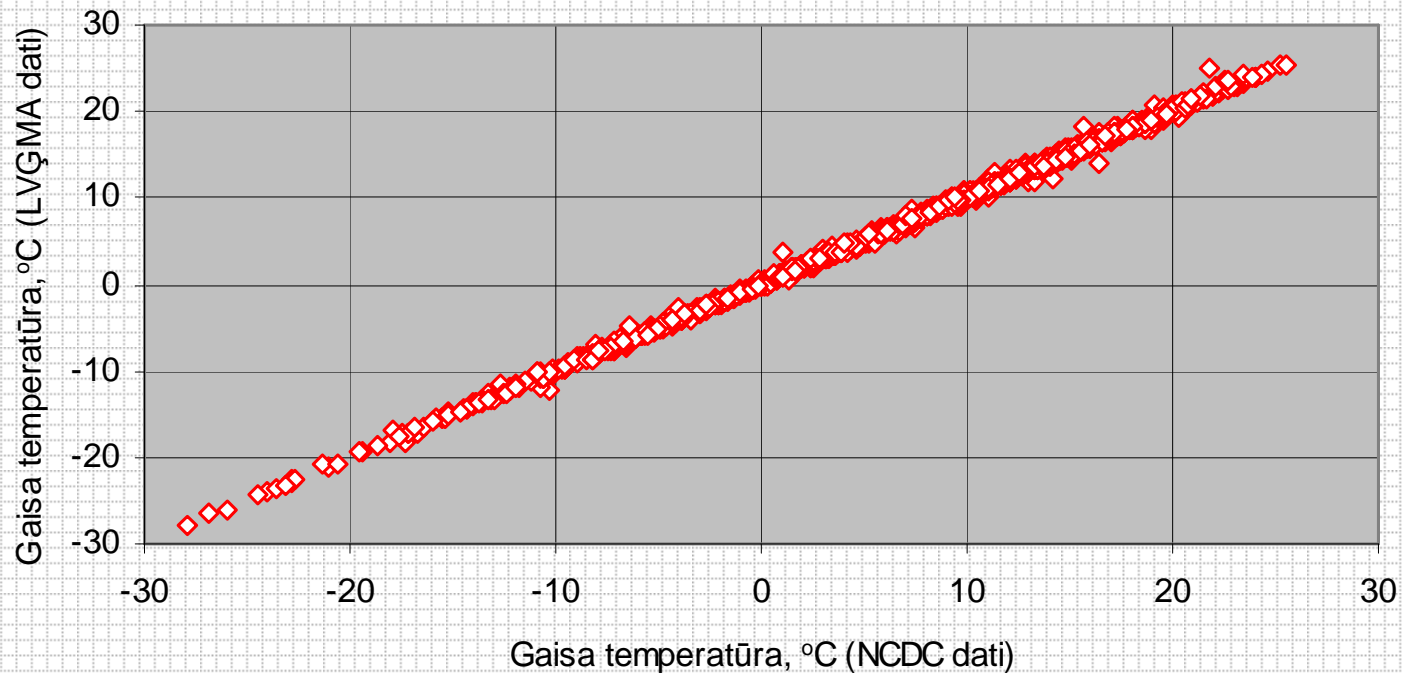
2. att. Mēneša vidējā gaisa temperatūra un nokrišņu daudzums Daugavpilī (1955-2007)

Rezultāti 1. Datu rindu kvalitāte

3. att. Mēneša caurplūduma datu rindu savstarpējā atbilstība Daugavai pie Daugavpils (1936-1987)

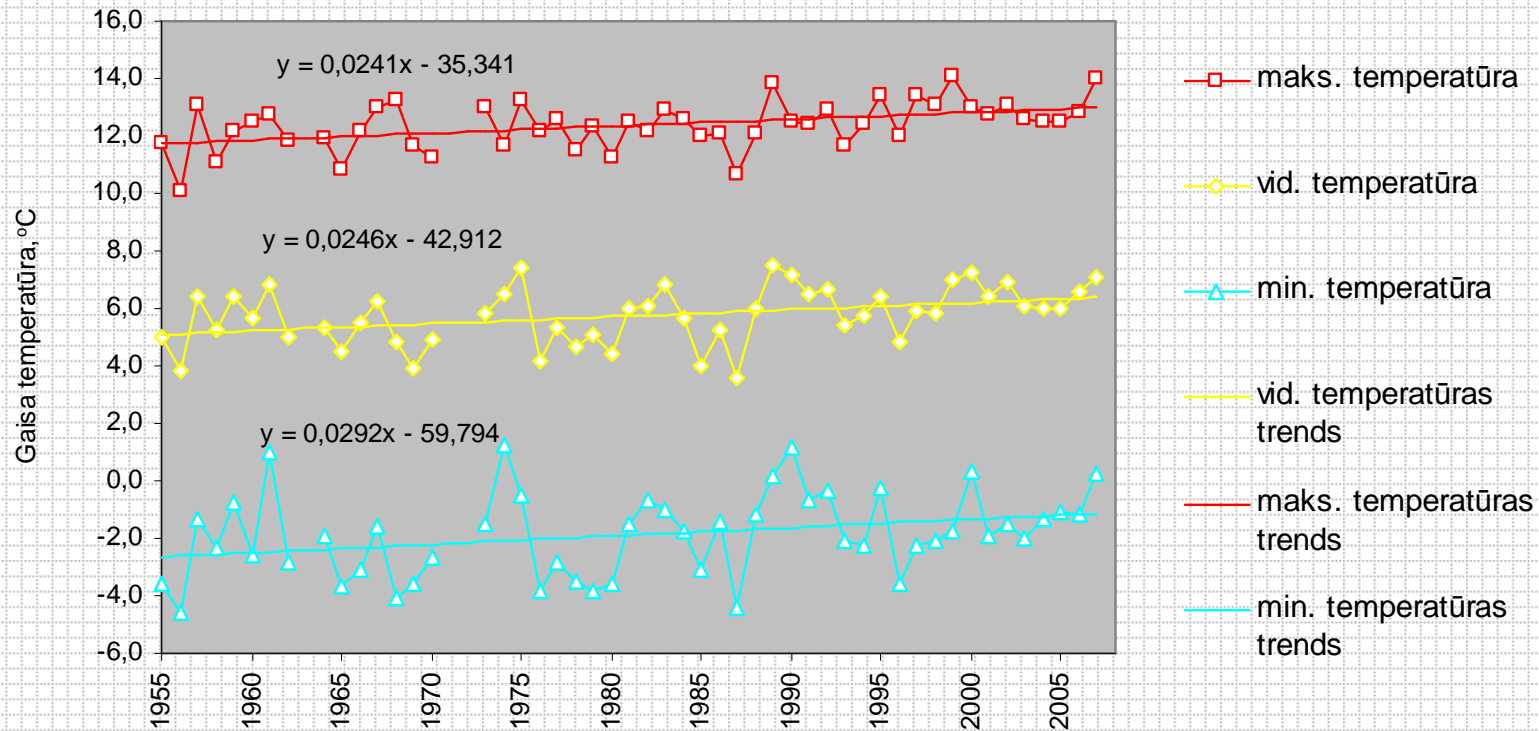
Rezultāti 1. Datu rindu kvalitāte

4. att. Gaisa temperatūras ikdienas datu rindu savstarpējā atbilstība (Daugavpils meteostacija, 2003-2007)

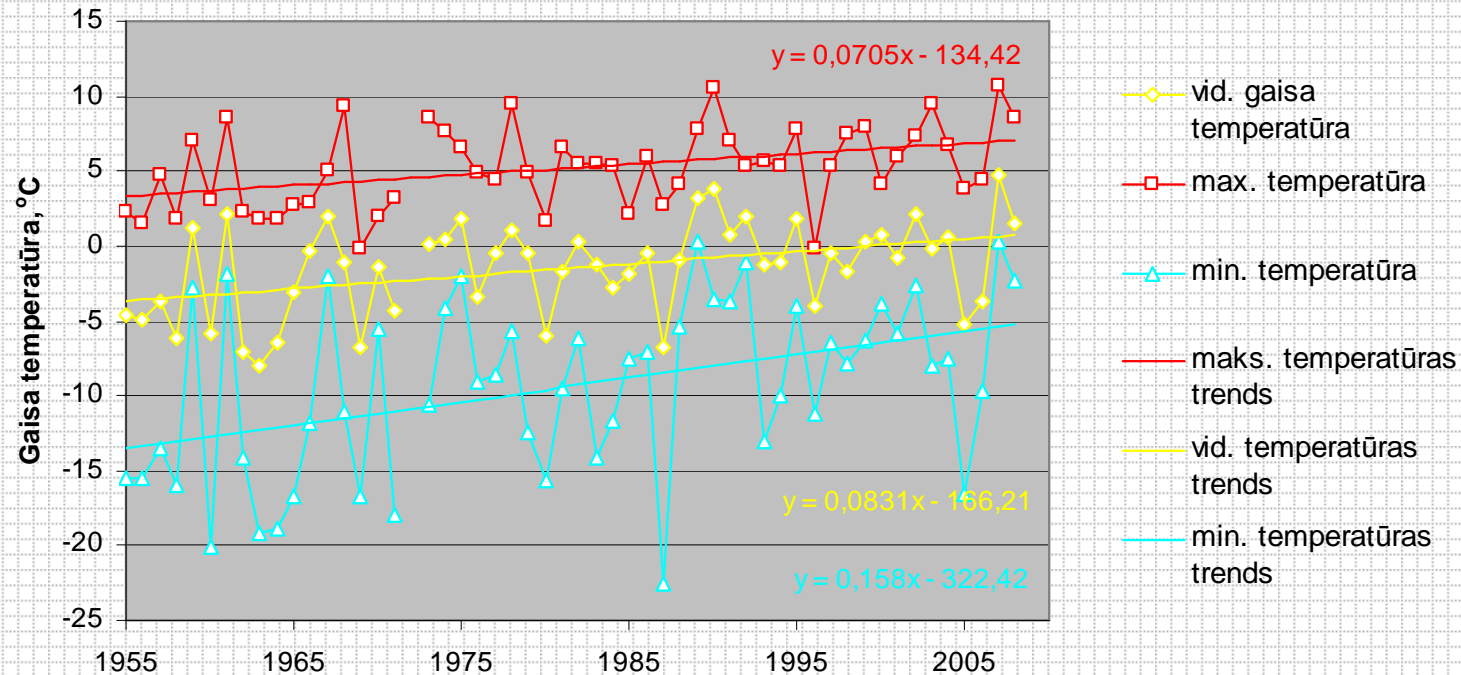

Rezultāti 2. Ilgtermiņa mainība

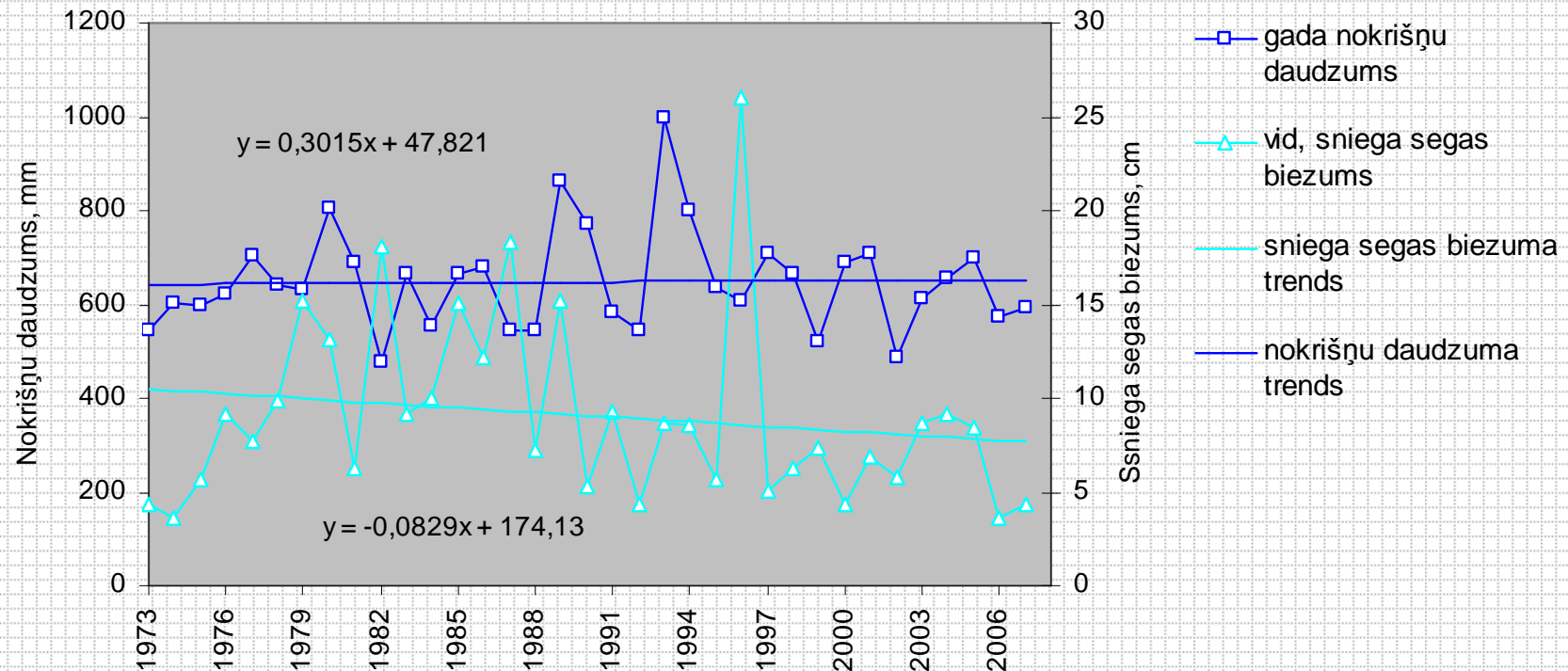
5. att. Gada vidējā, vidējā maksimālā un vidējā minimālā gaisa temperatūra Daugavpilī (1955-2007)

Rezultāti 2. Ilgtermiņa mainība

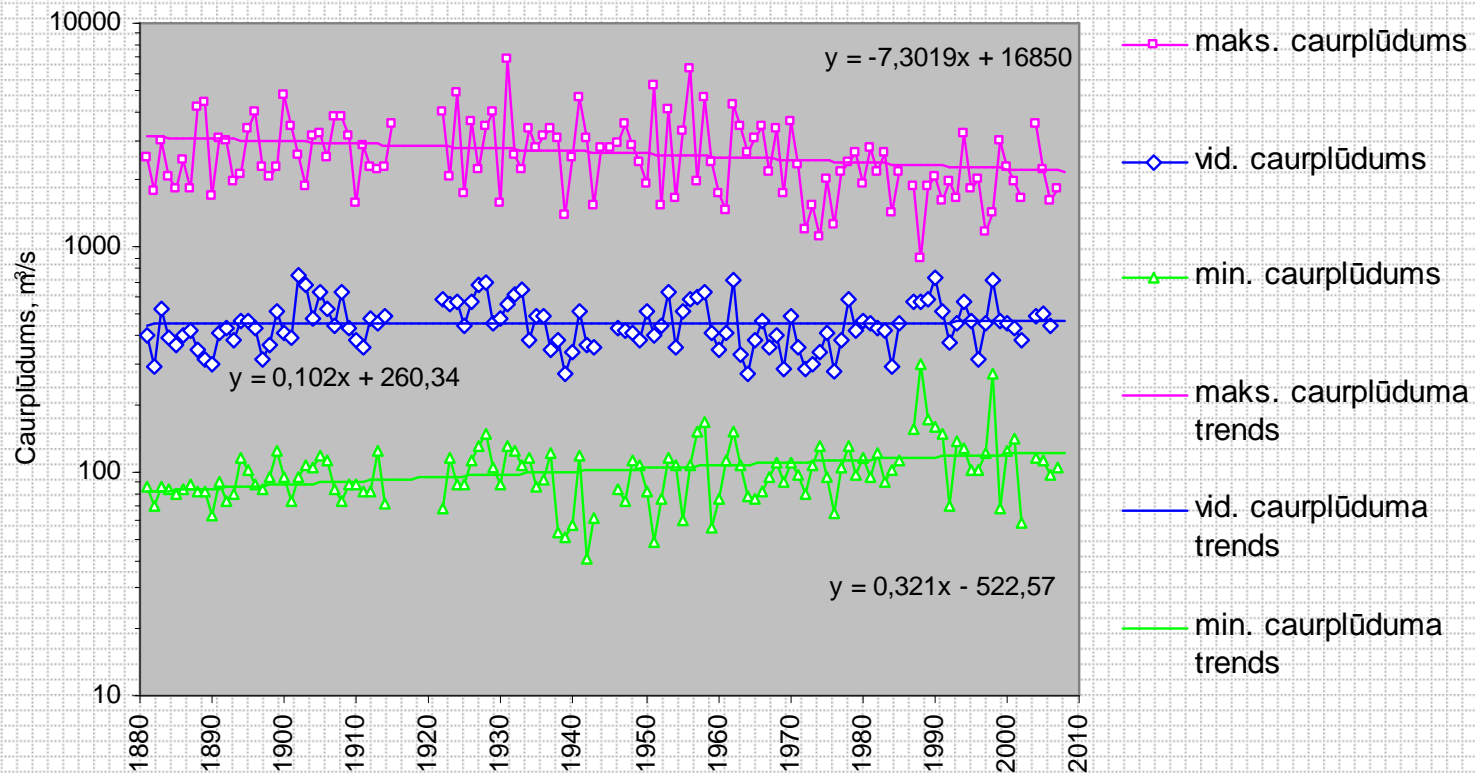
6. att. Marta vidējā, maksimālā un minimālā gaisa temperatūra Daugavpilī (1955-2008)

Rezultāti 2. Ilgtermiņa mainība

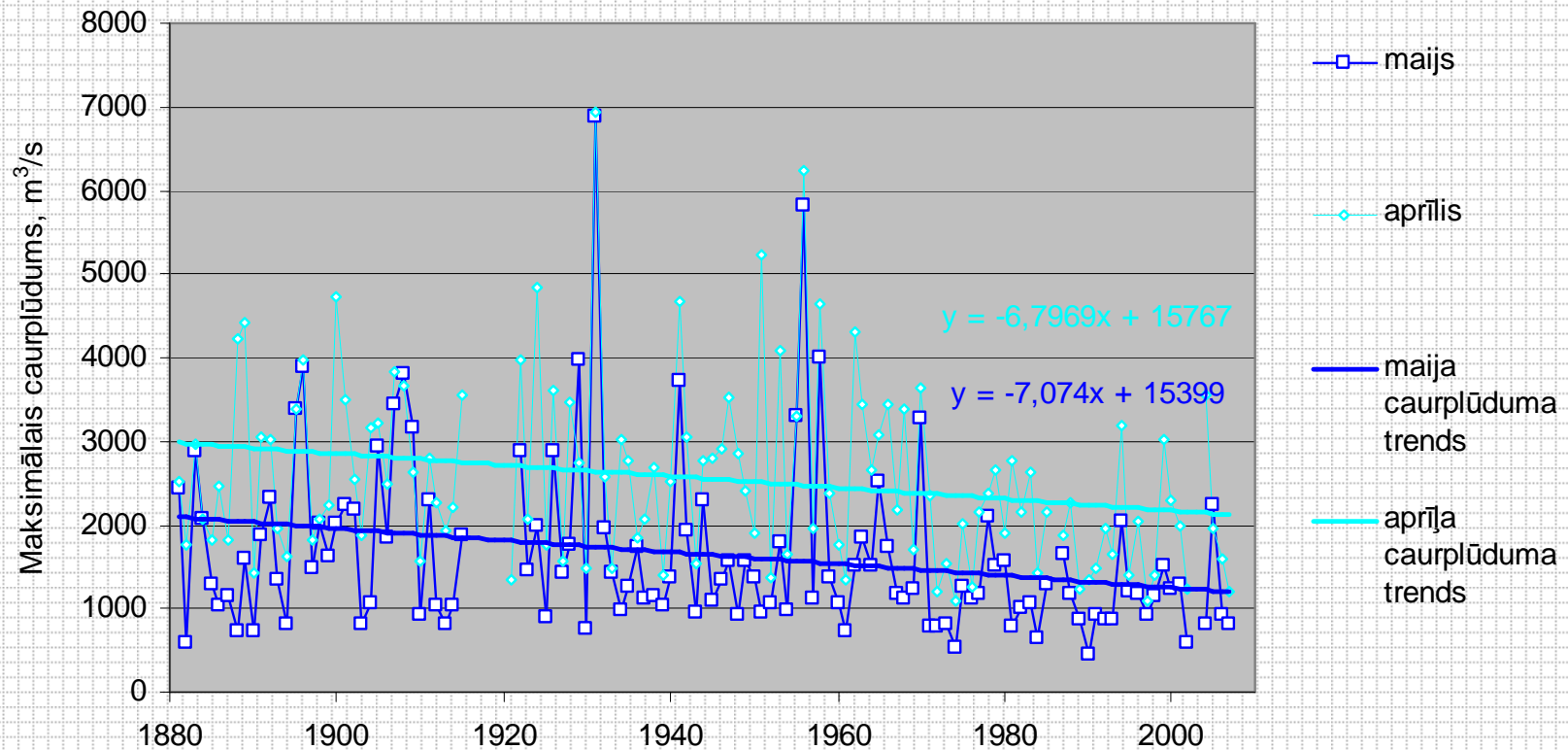
7. att. Gada nokrišņu daudzums un vidējais sniega segas biezums Daugavpilī (1973-2007)

Rezultāti 2. Ilgtermiņa mainība

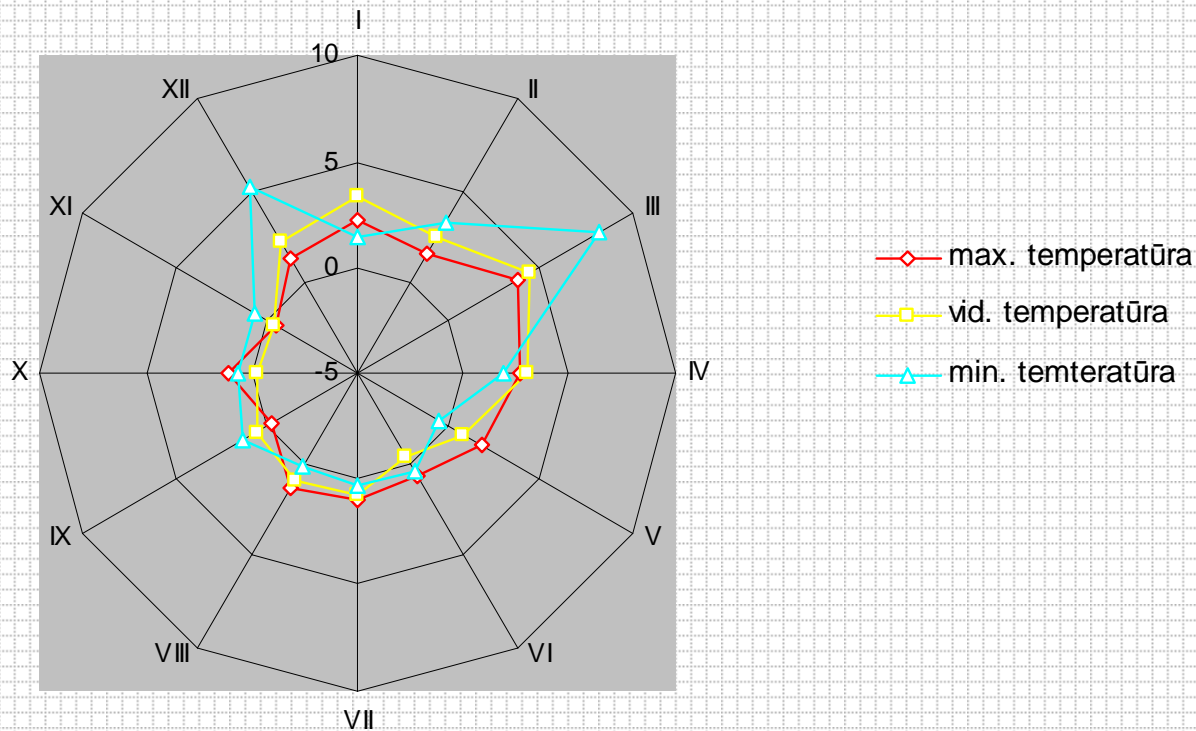
8. att. Gada vidējais, maksimālais un minimālais caurplūdums Daugavā pie Daugavpils (1881-2007)

Rezultāti 2. Ilgtermiņa mainība

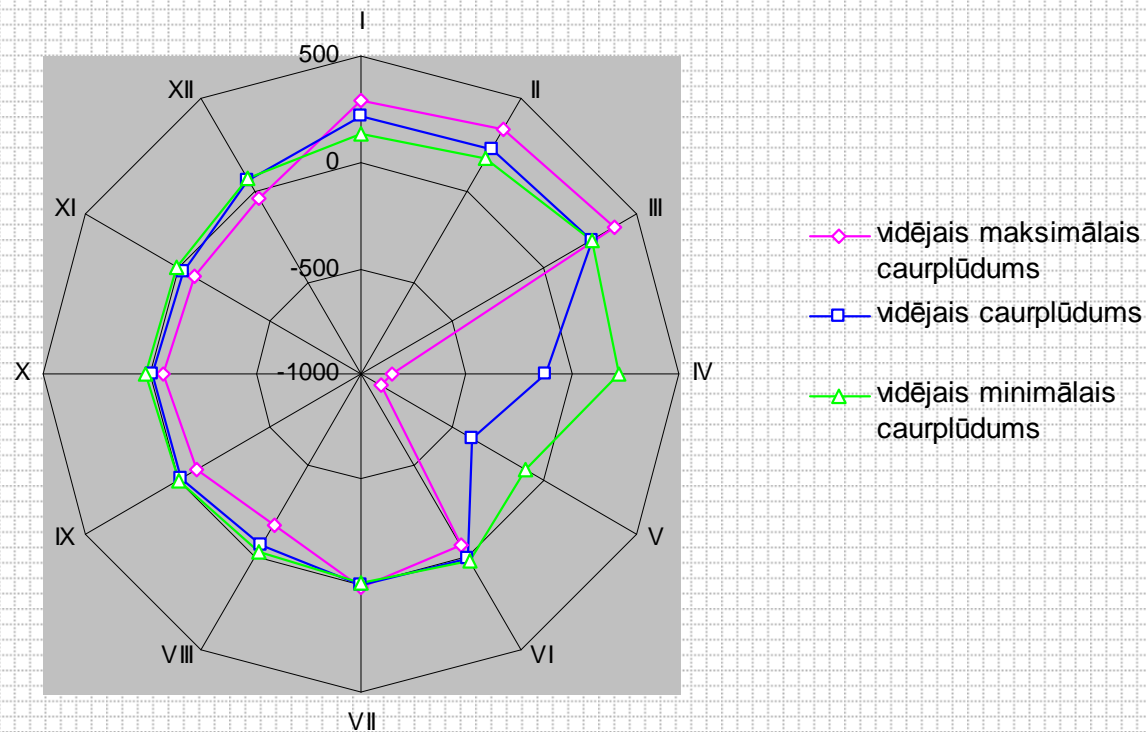
9. att. Aprīļa un maija maksimālais caurplūdums Daugavā pie Daugavpils (1881-2008)

Rezultāti 3. Sezonālā mainība

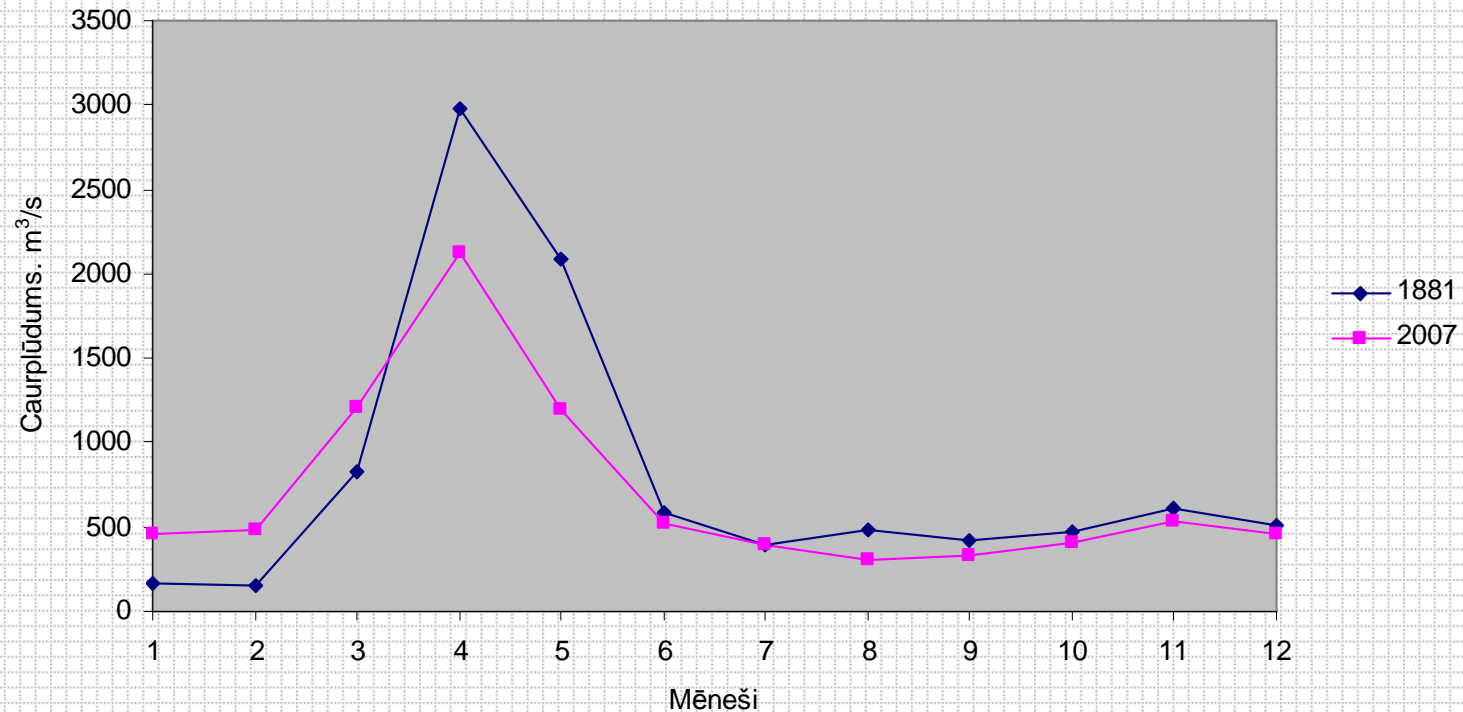
10. att. Vidējās, vidējās maksimālās un vidējās minimālās gaisa temperatūras ikmēneša izmaiņas Daugavpilī (1973-2007)

Rezultāti 3. Sezonālā mainība

11. att. Vidējā, vidējā maksimālā un vidējā minimālā caurplūduma ikmēneša izmaiņas Daugavā pie Daugavpils (1881-2007)

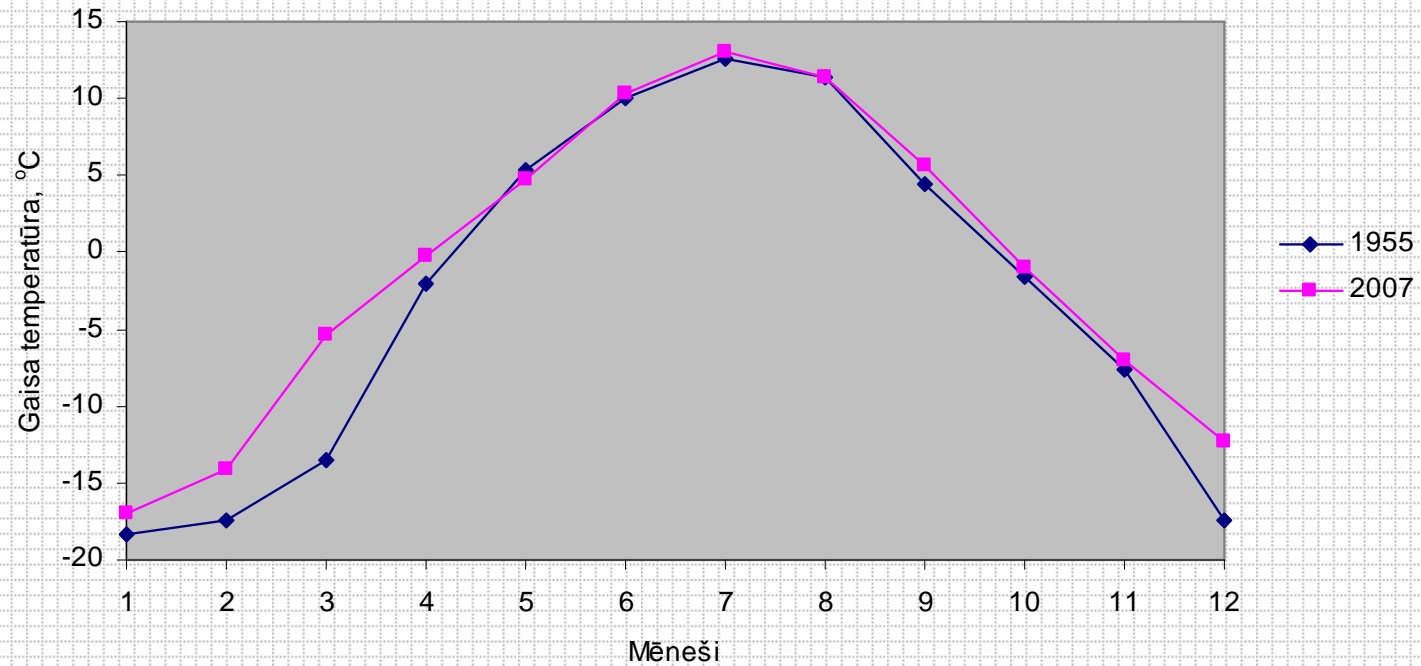
Rezultāti 3. Sezonālā mainība

12. att. Mēneša vidējais maksimālais caurplūdums Daugavā pie Daugavpils (1881, 2007)

Rezultāti 3. Sezonālā mainība

13. att. Mēneša vidējā minimālā gaisa temperatūra Daugavpilī (1955, 2007)

Diskusija

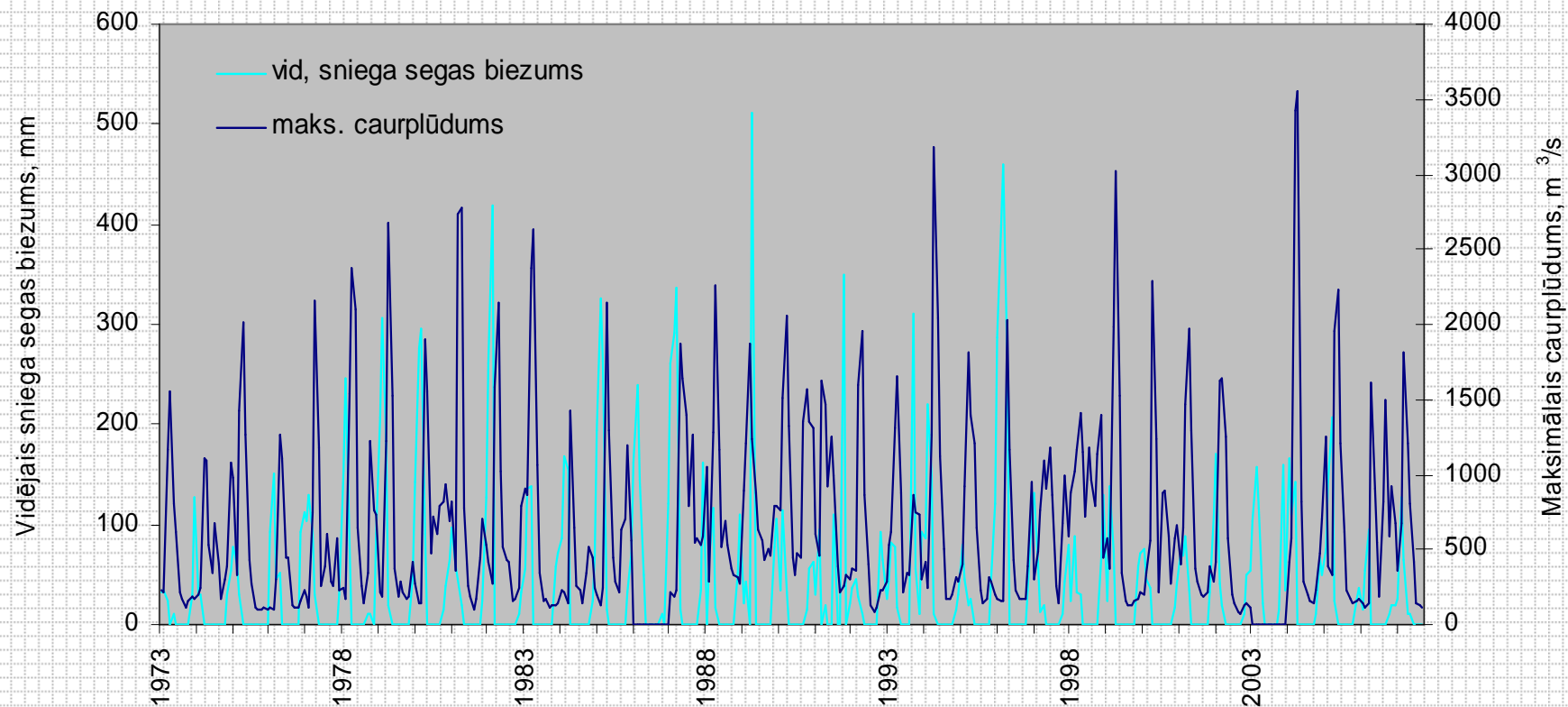
Faktori, kas nosaka pavasara palu augstumu sezonāli ar sniegu klātajos upju baseinos (Нежиковский 1998*):

- 1) sniega segas ūdens rezerves pirms pavasara kušanas sākuma;
- 2) atmosfēras nokrišņi sniega kušanas un palu laikā;
- 3) augsnes sasalšanas dziļums sniega kušanas sākumā;
- 4) augsnes piesātinājums ar ūdeni pirms sniega kušanas pavasarī;
- 5) augsnes ledus garoza;
- 6) sniega segas kušanas intensitāte pavasarī;
- 7) baseinu lielāko pieteku palu viļņu sakritība.

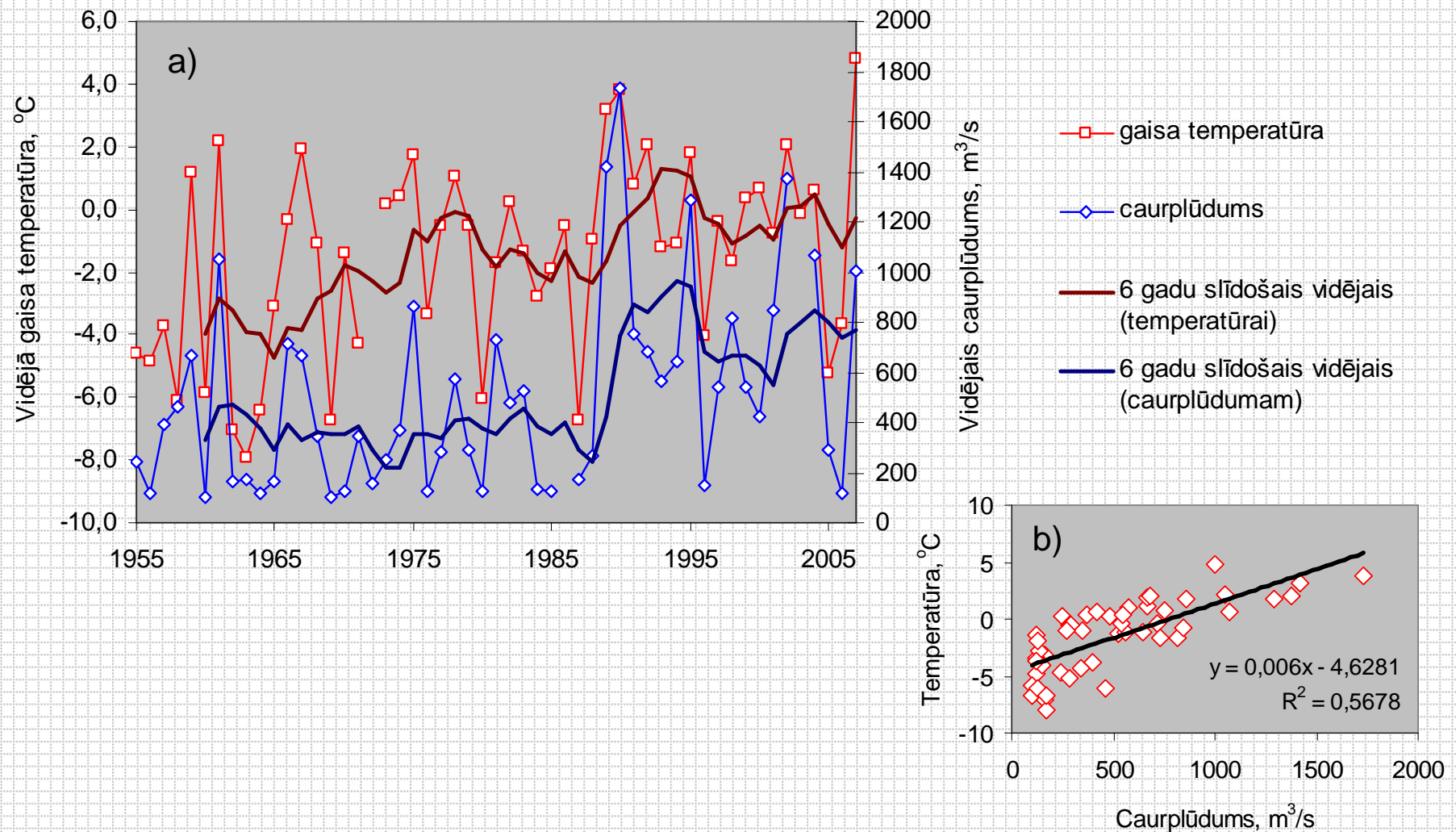
* - Нежиховский Р. А., 1988. *Наводнения на реках и озерах*. Ленинград, Гидрометеиздат.

Diskusija

14. att. Vidējais sniega segas biezums un maksimālais caurplūdums Daugavā pie Daugavpils, 1973-2007

15. att. Kopsakarība starp Daugavas vidējo caurplūdumu martā un marta vidējo gaisa temperatūru Daugavpilī (1955-2007): a – ilgtermiņa izmaiņu gaita; b – savstarpējā korelācija

Secinājumi

- GRDC datu bāzē esošie hidroloģiskā posteņa *Daugava-Daugavpils* dati ir pilnā mērā izmantojami Daugavas noteces ilgtermiņa un sezonālo izmaiņu analīzē
- NCDC datu bāzē esošie Daugavpils meteostacijas dati ir izmantojami klimata ilgtermiņa un sezonālo izmaiņu analīzē, tikai sākot ar 1973. gadu
- Daugavpils meteostacijas gaisa temperatūras novērojumu dati, iespējams, var tikt izmantoti, modelējot Augšdaugavas noteces izmaiņu tendences nākotnē

Secinājumi

- nozīmīgākie klimata ilgtermiņa mainības rādītāji Daugavpilī ir sniega segas biezuma samazināšanās un vidējās minimālās gaisa temperatūras paaugstināšanās, it īpaši martā
- nozīmīgākie Daugavas noteces ilgtermiņa izmaiņu rādītāji pie Daugavpils ir vidējā maksimālā caurplūduma palielināšanās ziemas mēnešos un samazināšanās aprīlī un maijā
- starp Daugavpils reģiona klimata un Augšdaugavas noteces ilgtermiņa izmaiņu rādītājiem pastāv cieša savstarpēja saistība

Paldies par uzmanību!

Šis pētījums veikts Valsts pētījumu programmas KALME ietvaros